

De Code Goed Bestuur verplicht scholen jaarlijks te reflecteren op het toezicht. Maar hoe doe je dat op een transparante en goede manier? De Code Goed Toezicht schept helderheid. Deze is opgesteld door de VTOI-NVTK, de vertegenwoordiger van intern toezichthouders uit de sectoren kinderopvang en onderwijs. Marian de Regt is beleidsadviseur en beantwoordt zes vragen over de code.

De Code Goed Toezicht in zes vragen

Tekst
Martijn de Graaff
Cartoon
Saltooo

www.vtoi-nvtk.nl

#1 Wat is de Code Goed Toezicht?

‘Als vereniging voor toezichthouders vertegenwoordigen we ongeveer 750 raden en 4.000 individuele toezichthouders. Onze missie: de kwaliteit van het toezicht borgen. De code is daarvoor een middel. Hierin is het basisniveau geformuleerd, waaraan elke raad van toezicht als team en elk individueel lid geacht wordt te voldoen.

Toezicht houden vervult een maatschappelijke opdracht: zorgdragen voor kwaliteit, continuïteit en verantwoording van een organisatie. Je zou kunnen zeggen dat het onderwijs iets achterloopt op sectoren als zorg, woningbouw en bedrijfsleven, waar strengere regels van toepassing zijn. Maar ook in het onderwijs en de kinderopvang komt de toezichthouder steeds meer in beeld, en er wordt steeds meer gevraagd, vooral als het gaat om verantwoording. Daarom moet je weten wat goed toezicht is. Dan weet je ook hoe het is met je kwaliteit en kun je werken aan verbetering. Daar is de code voor.’

#2 Is de code verplicht?

‘We zien de code als verduidelijking (en verdieping) van de Code Goed Bestuur. Op basis van wat onze leden vertellen hebben we opgeschreven wat goed toezicht zou moeten inhouden. Het belangrijkste is dat de code waardengedreven is met als basis onze vier kernwaarden: integriteit, maatschappelijke verantwoordelijkheid en betrokkenheid, verbinding en professionaliteit. En dat is in de code vertaald naar principes die in het werk van de Raad van Toezicht kunnen worden toegepast. De code is richtinggevend, het bevat voornamelijk geen juridisch afdwingbare normen. We hebben getracht de waarden, die de basis vormen van zowel de gegroeide praktijk als de bestaande wet- en regelgeving, te duiden. Het zijn

- veelal al lang geldende - principes die de kwaliteit van ‘goed toezicht’ vorm en inhoud moeten geven.’

#3 Hoe kun je je als onderwijsorganisatie verhouden tot de inhoud van de code?

‘Het is aan elke Raad van Toezicht zelf om de code te vertalen naar de eigen organisatie. Daarom is de code ook breed opgesteld. Ongeacht de omvang van een school, iedereen kan de principes vertalen naar de eigen organisatie. Daarbij is het essentieel dat de toezichthouders verantwoordelijkheid nemen, het goede voorbeeld geven en aanspreekbaar zijn. Wees transparant over je eigen werkwijze en het uitgevoerde toezicht.’

‘De Code Goed Toezicht is waardengedreven en richtinggevend’

#4 Welke elementen bevat de code?

Voortbouwend op de vier kernwaarden heeft de Code Goed Toezicht deze zeven principes:

1. Legitimiteit en compliance - Goed toezicht handelt overeenkomstig de wet- en regelgeving en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.
2. Maatschappelijke verantwoordelijkheid en betrokkenheid - Onderwijs draagt hij aan de vorming van jonge mensen en ontvangt grotendeels haar financiering van de overheid. Dit stelt eisen aan de maatschappelijke en de publieke verantwoording van het toezicht.
3. Integriteit - Het gaat in grote lijnen om 'het juiste doen, en het niet-juiste laten' en 'gewetensvol en naar beste kunnen en vermogen handelen'.
4. Transparantie en openheid - Dit betekent zowel informatie geven als informatie krijgen. Openheid vraagt om een responsieve houding, je bent ontvankelijk voor interne en externe signalen. En je laat zien wat je met die signalen doet.
5. Interne en externe verbinding - Het toezicht weet wat er leeft in de samenleving en meer specifiek bij de eigen belanghebbenden en doelgroep en laat zien wat het daarmee doet.
6. Professionaliteit, professionalisering en lerend vermogen - Goed toezicht vraagt om zelfkennis, reflectie en een kritische grondhouding. Daarnaast vraagt goed toezicht om inhoudelijke kennis die op basisniveau van iedere toezichthouder verwacht mag worden.
7. Verantwoording - Goed toezicht draagt zorg voor een duidelijke en bij de doelgroep passende, interne en externe verantwoording.

#5 Welke dilemma's zien jullie vaak langskomen?

'Een van de onderwerpen die vaak voorbij komt is het one tier-model, waarbij de toezichthouders deel uitmaken van het bestuur. Men voelt de druk om over te gaan naar een scheiding van toezicht en bestuur, het two tier-model. Maar hoe doe je dat? Daar zit spanning, zeker voor kleinere onderwijsorganisaties. Zij willen graag hun identiteit behouden. En ze hebben niet altijd de menskracht om dit voor elkaar te krijgen. Het antwoord: natuurlijk moet je de werkwijze vastleggen. Maar ga vooral het gesprek aan, ook als het schuurt. Maak het bespreekbaar.

Ook ogenschijnlijke simpele vragen als 'hoe schrijf ik een toezichtsvisie' of 'hoe stel ik een Raad van Toezicht samen', komen vaak langs.

Nog een belangrijk dilemma, de invulling van de werkgeversrol van de Raad van Toezicht in relatie met de werkgeversrol van de bestuurder.

Het schuurt soms, waar zit de grens tussen toezicht op het bestuur en het toezicht op de organisatie. Dat is een voortdurende zoektocht waarbij de verantwoordelijkheden van bestuur en toezicht helder moeten blijven. In de kern is dat een kwestie van onderling vertrouwen, en gebruik maken van elkaars inzichten en opvattingen.

#6 Bij een aantal scholen zitten ouders in de raad van toezicht. Waarop moeten zij letten?

'Wettelijk gezien is er geen enkele belemmering. Het allerbelangrijkste is dat de ouder beseft dat hij of zij daar zit vanwege de expertise en kennis. Het ouderschap zelf zou geen rol moeten spelen. Stel dat er een besluit moet worden genomen over een locatie waar je kind zit, trek je dan terug uit de besluitvorming. Zo handel je integer en verantwoordelijk.'

